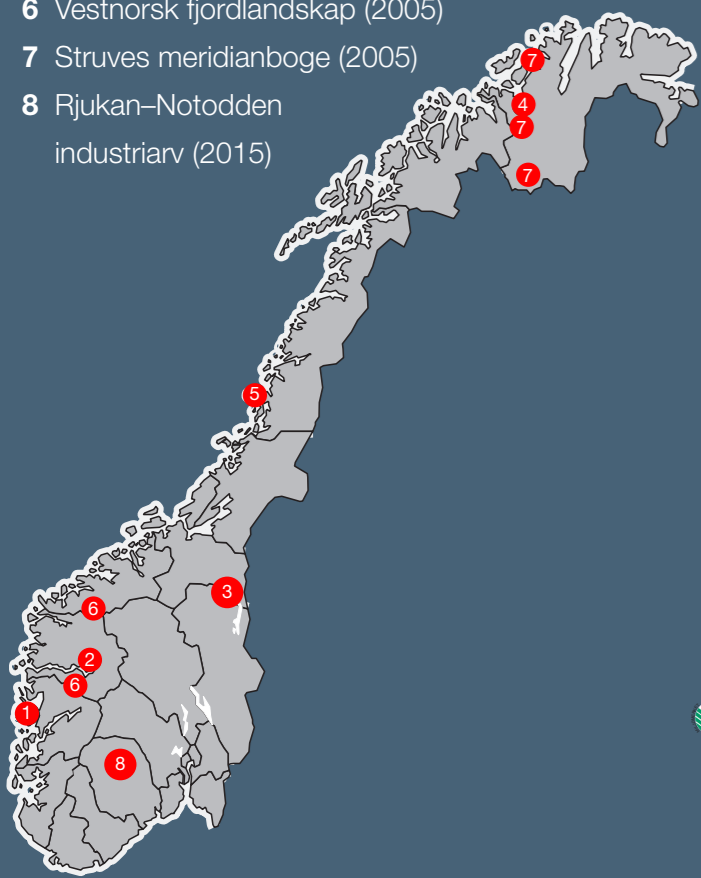

VERDSARV I NORGE

- 1 Bryggen i Bergen (1979)
- 2 Urnes stavkyrkje (1979)
- 3 Røros bergstad (1980) og Circumferensen (2010)
- 4 Bergkunsten i Alta (1985)
- 5 Vegaøyen (2004)
- 6 Vestnorsk fjordlandskap (2005)
- 7 Struves meridianboge (2005)
- 8 Rjukan–Notodden industriarv (2015)

Design/lay-out: Grimsthei, Grafiske, Lorenskog • Trykk: HEO As 05/18

Planter og dyr

Dei korte avstandane mellom fjord og høgfjell, i tillegg til stadvis særst gunstige lokalklimatiske tilhøve gjer at fjellblomar kan vekse side om side med artar ein forbind med sørlegare breiddegradar. Mangfaldet av planteartar er stort og variert i det brattlendte fjordlandskapet. På gamal kulturmark er det over tid utvikla sjeldne artar som krev beite og slått for å leve.

Verdsarvområdet har eit variert dyreliv både av pattedyr, fugl, fisk og insekt. Fleire står på «raudlista», medan andre er artar som Noreg har eit spesielt ansvar for. Villrein, fjellrev, gaupe, oter, lemen, kvitryggspett og nise er dome på slike artar. Fuglelivet femnar alt frå sjø- og vadefugl kring fjordane til skogsfugl i dalsidene og til sist artar som er typiske for norske høgfjellsområde. I alt hekkar eit hundretal artar innafør verdsarvområdet.

Stigen. Foto: Lars Lofaldli

Kulturhistorie

Spor i landskapet syner at fjordområda har vore nytta av menneske heilt sidan isen trekte seg attende for 10.000 år sidan. Fangstgraver og bogesteller i høgfjellet syner at villreinen har vore viktig for fjordfolket alt frå steinalderen.

Langs fjordane og oppe på berghyllene ligg eit titals små fjordgardar, dei fleste fråflytta. Gardane ligg på stader der snø- og steinras ikkje kjem til. Busetjinga syner eit nøysamt jordbruk tilpassa ein farefull, men samstundes rik natur. I fleire av fjelldalane finn ein stolar. Nokre av fjordgardane og stolane er restaurerte og kan besøkast.

Mnemosynesommarfugl. Foto: Dag Holten

Vakkert landskap

Dei to fjordområda har ry for å vere av dei vakraste og mest inntrykkssterke naturområda i Europa. Dei siste 150 åra har forskarar, kunstnarar og turistar vitja fjordane for å oppleve eit eineståande dramatisk og kontrastrikt landskap. Trass store besøkstal har områda halde kvalitetane til inspirasjon og gagn for alle som bur i eller besøker desse områda.

Geirangerfjordområdet

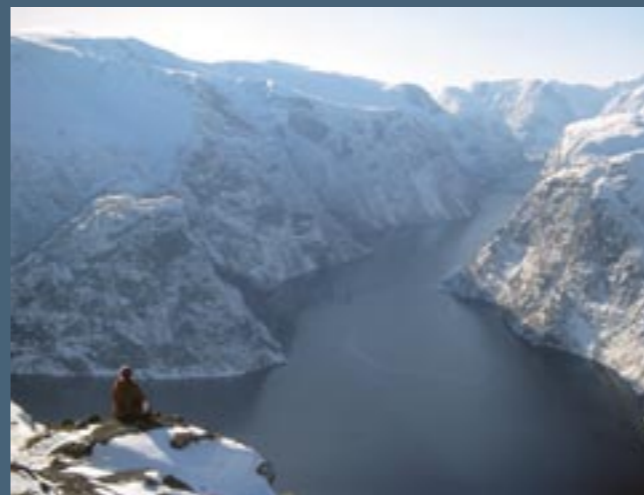
Inn mot vasskiljet deler Storfjorden seg i tre storfelte fjordarmar. Taffjorden, Sunnlyvsfjorden og den slyngande Geirangerfjorden utgjør tyngdepunktet i det nordlege delområdet. Her har samspelet mellom is, berggrunn og fossande vatn forma eit fjordlandskap med unike kvalitetar. I dei alpine fjellområda som skil fjordane ligg frodige seterdalar, og på rassikre berghyller i dei bratte fjellsidene ligg ei rad gamle gardar med stor kulturhistorisk verdi. I området er artsrike rasmarker og varmekjær lauvskog dome på særprega og sjeldsynte naturtypar med interessant planteliv. Mellom ei rekke insekt er mnemosynesommarfuglen den mest kjende. I området finn ein alle dei fire hjortedyrartane i Noreg, elg, hjort, villrein og rådyr.

Urvalmuen. Foto: Johannes Arntby

Nærøyfjordområdet

Nærøyfjordområdet har stor variasjon i landskapstypar frå nakent høgfjell kring Fresvikbreen til lune vikar med varmekjær lauvskog nede ved fjorden. Den 17 km lange Nærøyfjorden er berre 250 m brei på det smalaste og omkransa av fjell som når opp i 1760 moh. Hengande dalar, fossefall, skarpe gjel og store rasfelt er dramatiske innslag i dei stupbratte fjellsidene. Høgfjellsområda har rolege former og er restar etter det gamle slettelandet slik det låg før isen tok til å grave ut dei mektige dalgangane. Den storfelte rasskråninga som strekkjer seg frå fjellet Bleia og ned til botnen av Sognefjorden syner at fjordlandskapet framleis er i utvikling. I dette dramatiske landskapet veks den sjeldne urvalmua. På rassikre stader kring fjordane ligg fleire mindre grender der jordbruket er viktigaste næringsveg.

Utsikt mot Nærøyfjorden frå Kalvsnesnosi. Foto: Tom Dybwad

Herdåssætra. Foto: Lars Lofaldli

Kort om Vestnorsk fjordlandskap

Geirangerfjordområdet: Norddal og Stranda kommunar i Møre og Romsdal fylke

Nærøyfjordområdet: Aurland, Vik og Lærdal kommunar i Sogn og Fjordane fylke. Voss kommune i Hordaland fylke

Areal: Totalt 1227 km², inkl. 107 km² sjøareal (Geirangerfjordområdet, 518 km² og Nærøyfjordområdet, 709 km²)

Informasjon om overnattings- og servicetilbod:

Geirangerfjordområdet:

Destinasjon Geirangerfjord Trollstigen. www.visitgeirangerfjorden.com
Geiranger Turistkontor, tlf. + (47) 70 26 30 99, www.geiranger.no
Hellesylt Turistinformasjon, tlf. + (47) 70 26 38 80, www.hellesylt.no
Stranda Turistinformasjon, tlf. + (47) 70 26 14 50
Norddal Reiselivslag, tlf. + (47) 70 25 77 67, www.visitnorddal.com

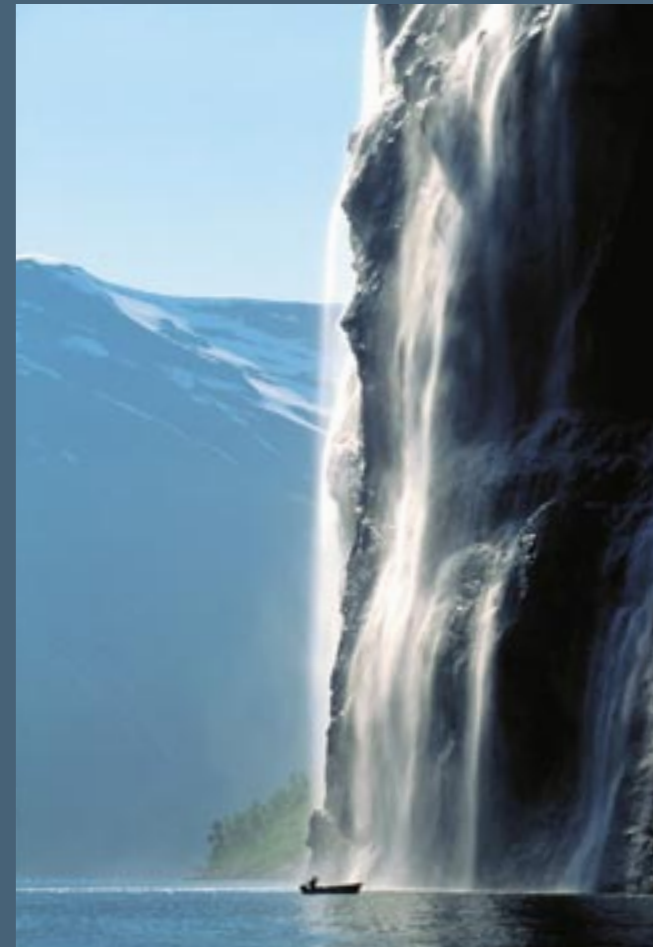
Nærøyfjordområdet:

Flåm Turistinformasjon, tlf. + (47) 57 63 21 06, www.alr.no
Aurland Turistinformasjon, tlf. + (47) 57 63 33 13, www.alr.no
Lærdal Turistinformasjon, tlf. + (47) 57 64 12 07, www.alr.no
Voss Turistinformasjon, tlf. + (47) 56 51 94 00, www.visitvoss.no
Vik Turistinformasjon, tlf. + (47) 57 69 12 55

Meir informasjon:

Sekretariatet for Vestnorsk Fjordlandskap:
- Geirangerfjordområdet, tlf. + (47) 70 26 38 08
- Nærøyfjordområdet, tlf. + (47) 57 63 29 00
Møre og Romsdal fylke, Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, Fylkesmannen i Hordaland
Nettstader:
www.verdensarv.com
www.fylkesmannen.no
www.nwhf.no

VESTNORSK fjordlandskap

Brudesløret i Geirangerfjorden. Foto: Arne Aasheim

Dei sameinte nasjonane sin organisasjon for utdanning, vitskap og kultur

- Verdsarv i Noreg
- Vestnorsk fjordlandskap

UNESCO

UNESCO er FN sin organisasjon for utdanning, vitenskap, kultur og kommunikasjon. UNESCO sitt mål er å bidra til fred og tryggleik gjennom internasjonalt samarbeid. Organisasjonen vart oppretta i 1945, og Noreg vart medlem i 1946.

❖ UNESCO sin konvensjon for vern av verda sin kultur- og naturarv

Konvensjonen for vern av verda sin kultur- og naturarv vart vedteken i 1972, etter at kulturminner og naturområder i større grad hadde blitt truga gjennom krig, naturkatastrofar, forureining, turisme eller forfall.

Konvensjonen oppfordrer alle land til å fremje vern av kultur- og naturarv som har lokal eller nasjonal verdi. Det fremste målet til konvensjonen er å identifisere kultur- og naturarv som har universell verdi. Behovet for eit felles loft, både menneskeleg og økonomisk vart synleg ved den internasjonale redningsaksjonen av kulturminner i Egypt og Nubia, då Aswan-dammen skulle byggjast tidleg på 1960-talet. Seksti land deltok, mellom dei Noreg.

Kultur- og naturarven kan omfatte monument, bygningar, enkeltvis eller samla i grupper, kulturlandskap eller naturområder. Den kan vere skapt av naturen, mennesket eller av begge. Den kan vere eit byggverk som representerer ei viktig historisk utvikling eller hending, eller eit naturfenomen av særleg estetisk eller vitenskapleg relevans.

Noreg ratifiserte konvensjonen 12. mai 1977 og fekk dei to første stadane inn på verdsarvlista allereide i 1979 - Bryggen i Bergen og Urnes stavkyrkje.

Noreg i Verdsarvkomiteen

I 2003 vart Noreg valgt inn i Verdsarvkomiteen som har til oppgåve å ta stilling til nye område og objekt på verdsarvlista. Ei hovedutfordring er å arbeide for ei meir balansert verdsarvliste, både geografisk og tematisk. Etter snart 50 år viser lista framleis ikkje at dei fattige landa også har ein stor del av kultur- og naturarv i verda. Difor er det viktig å arbeide for at land med få eller ingen stader på verdsarvlista, får nominert sine stader. Dessutan er det få naturområde som er representerte på lista, noko Noreg vil bidra til å få inn fleire av.

Å bli nominert som verdsarv/verdsarvområde, gir ikkje noko ny form for vern, men gir i tillegg til den nasjonale verdsettinga, internasjonal anerkjening og status.

Bryggen i Bergen

Foto: Ane Kjørshelm, Riksantikvaren

Urnes stavkyrkje

Foto: Ane Kjørshelm, Riksantikvaren

Roros bergstad

Foto: Agger Spangne Brekke, Riksantikvaren

Bergkunsten i Alta

Foto: Eva Waldenhaug, Riksantikvaren

Vegaøyan

Foto: Cyril Ruoso

Vestnorsk fjordlandskap

Foto: Arne Aashelm

Struves meridianbue

Foto: Bjørn Geir Harsson, Kartverket

Rjukan-Notodden industriarv

Foto: Trond Taugbol, Riksantikvaren

VESTNORSK FJORDLANDSKAP

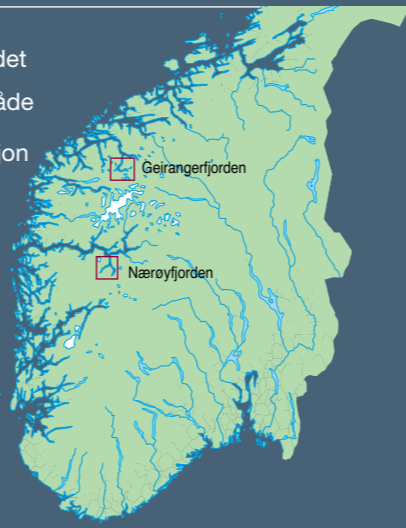

Geirangerfjordområdet

Teiknforklaring

- Verdsarvområde
- Naturvernområde
- Turistinformasjon

Nærøyfjordområdet

Vestnorsk fjordlandskap

Fjodar er mellom dei mest dramatiske og spektakulære landskapa på kloden. Verdsarvområdet Vestnorsk fjordlandskap femnar delar av dei lengste, djupaste, smalaste og vakraste fjordane i verda. Dette er område med eit natur og kulturinnhald som har trollbunde besøkande til alle tider. Av mange er desse fjordane rekna som sjølve symbolet på Noreg, det fremste fjordlandet i verda. Så er også det norske ordet «fjord» del av det internasjonale språket. Verdsarvområdet består av to delområde; Geirangerfjordområdet og Nærøyfjordområdet. Til saman med omgjevnader utgjer områda 1227 km², der 107 km² er sjøareal.

Skagefå, Geirangerfjorden. Foto: Per Eide, Fjord Norway

Innafor naturvitenskapen vert dei to fjordområda rekna som klassiske dome på slike landskap. Med store skilnader i høgde og kort veg mellom sjø og høgfjell er naturmangfaldet stort. Begge delområda er utan større tekniske inngrep. Dei naturlege geologiske prosessane knytt til danning og utvikling av fjordar er ikkje påverka av menneskeverk. Samla har områda kvalitetar som gjer at dei er førte opp på UNESCO-lista over verdas kultur- og naturarv etter å ha oppfylt to av dei naturfaglege kriteria i konvensjonen. I grunngevinga for innskrivinga uttalte komiteen:

Vestnorsk fjordlandskap er klassiske, framifrå velutvikla fjordar, og vert rekna for å vere typelokalitet for fjordlandskapa i verda. Storleiken og kvaliteten på desse fjordane kan samanliknast med andre fjordar på Verdsarvlista, og dei utmerker seg med sine klimatiske og geologiske tilhøve. Området syner alle element av landformer knytt til dei indre delane av to av dei lengste og djupaste fjordane i verda.

Nærøyfjord- og Geirangerfjordområda vert rekna mellom dei framifrå vakraste fjordlandskapa på kloden. Deira unike naturvenleik kjem av dei tronge dalgangane med bratte krystallinske bergsider som strekkjer seg frå 500 m under vassflata til 1400 meters høgde over Norskehavet. Eit utal fossar kastar seg utfor dei stupbratte fjellveggane, medan talrike frie elver renn frå takkete fjell, brear og bresjøar, gjennom lauv- og barskog, og ned til fjorden. Eit stort mangfald av andre naturfenomen på land og i vatn med m.a. undersjøiske morenar og sjøpattedyr, forsterkar naturopplevinga. Restar av eldre, no for det meste nedlagde gardsbruk og stolar, tilfører det dramatiske naturlandskapet ein kulturell dimensjon som utfyller og aukar den samla verdien av området.

Rasvifte i Nærøyfjorden. Foto: Lars Lofaldli

Geologi og landform

Områda ligg i dei inste delane av to fjordsystem som strekkjer seg heilt inn i dei sentrale fjellmassiva som skil Aust- og Vest-Noreg. I tærtærtida, for 2,5-55 millionar år sidan, lyfte landet seg og danna eit høgt fjellmassiv parallelt med kysten slik den er i dag. I tida fram til iskappa la seg over landet, for 2,5 millionar år sidan, gravde elver ut djupe v-dalar langs svake sonar i berggrunnen. Under dei mange istidene som fulgte i kvartærtida forma ismassane på veg mot havet v-dalane til store u-forma dalar med særst høge og bratte fjellsider. Områda er unge og aktive landskap der naturkreftene framleis arbeider med å forme terrenget. Skredbanar i dalsidene og store rasmassar på fjordbotnen vitnar om dette. Områda vert sett på som særst viktige «naturhistoriske laboratorium» fordi dei kan gje meir kunnskap om danning av landskap og om effektar av klimaendringar.

Nærøyfjorden. Foto: Frithjof Fure, Fjord Norway